

Gyldendals

Juridiske

Kommentarserie

**Forsikringsavtaleloven
med kommentarer**

Claus Brynildsen

Børre Lid

Truls Nygård

4. utgave

Forsikringsavtaleloven
med kommentarer

Forsikringsavtaleloven med kommentarer

Claus Brynildsen, Børre Lid
og Truls Nygård

4. utgave

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2024

4. utgave, 1. opplag 2024

ISBN 978-82-05-59177-6

Omslagsdesign: Studio Levi Bergqvist & Modest (Rune Døli)

Sats: Type-it AS, Trondheim 2024

Brødtekst: Minion 10,5/15 pkt

Papir: Amber Graphic 80 g

Trykk: Dimograf, Polen 2024

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730 St. Olavs plass

0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Se www.gyldendal.no/miljo

Forord til fjerde utgave

Lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler trådte i kraft 1. juli 1990. Den avløste lov om forsikringsavtaler av 1930. I 2022 ble loven endret med ikrafttredelse 1. juli 2022.

Lovendringen i 2022 implementerte EUs forsikringsformidlingsdirektiv av 20. januar 2016 (EU 2016/97), Insurance Distribution Directive (IDD). IDD harmoniserer nasjonale bestemmelser om formidling og salg av forsikringer og adgangen til å utøve forsikringsformidlingsvirksomhet. I tillegg er flere av de nye bestemmelsene harmonisert med finansavtaleloven (LOV-2020-12-18-146), som trådte i kraft 1. januar 2023.

Et viktig formål med IDD og lovendringene er å bidra til økt kundebeskyttelse og styrke kundenes tillit til aktørene ved å gi strengere regler for forsikringsforetakets informasjonsplikt ved tegning og fornyelse av forsikringsavtalen, herunder egne regler om erstatning og bevisbyrde. Endringene legger dessuten til rette for like konkurransevilkår ved distribusjon av forsikring, slik at kunden gis den samme beskyttelsen uavhengig av hvem som står for distribusjonen av forsikringen.

Ved lovendringen i 2022 ble begrepet forsikringsselskap erstattet med forsikringsforetak. Det ble videre gjennomført en omstrukturering av loven ved at første del (innledende bestemmelser), annen del (prekontraktuelle plikter og angrerett) og femte del (erstatning, klage mm.) er gjort felles for skade- og personforsikring. Dessuten er bestemmelsenes materielle innhold i disse delene delvis endret i henhold til IDDs formål. Det ble også innført et såkalt digitalt førstevalg for forsikringsforetakets kontakt med kunden, se første del § 1-6. Tidligere del A (skadeforsikring) og B (personforsikring) er nå blitt tredje og fjerde del. Her er det i liten grad gjort reelle endringer.

Denne boken er ment å dekke behovet for en samlet kommentar til loven med henvisninger til forarbeider, rettspraksis, nemndpraksis og oppgjørpraksis i forsikringsselskapene.

Forfatterne har praktisert forsikringsrett som advokater i Storebrand og If Skadeforsikring, som medlemmer av Forsikringsskadenemnda (nå Finansklagenemnda) gjennom mange år, og som privatpraktiserende advokater. Arbeidet med boken har vært delt mellom oss. Claus Brynildsen har utarbeidet kommentarene til lovens annen del, tredje del kapittel 2, 3, 5, 7, fjerde del §§ 10, 11, 12 (unntatt §§ 12-1, 12-5, 12-6, 12-8, 12-9, 12-10 og 12-11) og kapittel 14 (unntatt §§ 14-3 og 14-4). Børre Lid har skrevet kommentarene til lovens tredje del kapittel 4, 6, 8, 9, 13 (unntatt § 13-1 c og § 13-5), kapittel 18 og lovens femte del. Truls Nygård har skrevet kommentarene til lovens første del, fjerde del §§ 12-1, 12-5, 12-6, 12-10, 12-11, 13-1 c, 13-5, 14-3 og 14-4, kapittel 15, 16, 17 og 19.

Advokat Tom Ødegård i Gjensidige Forsikring ASA har velvillig deltatt som diskusjonspartner innenfor personforsikring, og kommet med en rekke nyttige innspill.

Forord til fjerde utgave

I likhet med loven selv er boken delt i fem deler.

Etter at forrige utgave ble utgitt, er det avsagt en rekke dommer av domstolene og uttalelser fra Finansklagenemnda av betydning for tolkningen av loven. Denne utgaven av boken omtaler forarbeidene til lovendringen og alle sentrale avgjørelser fra domstoler og nemnder frem til mars 2023. Nyere juridisk litteratur i tilknytning til loven er også omtalt. I en viss utstrekning har vi også utvidet kommentarene til lovens tredje og fjerde del utover ren ajourføring.

Vi håper at boken fortsatt vil bli benyttet som et praktisk oppslagsverk for advokater, dommere, saksbehandlere i forsikringsforetak og nemnder og andre som behandler forsikringsaker.

Oslo, november 2023

Børre Lid Truls Nygård Claus Brynildsen

Innhold

FØRSTE DEL. GENERELLE BESTEMMELSER

Kapittel 1. Innledende bestemmelser og generelle plikter	17
§ 1-1. (lovens alminnelige virkeområde)	17
§ 1-2. (alminnelige definisjoner)	18
§ 1-3. (adgangen til å fravike lovens første del)	21
§ 1-4. (anvendelse av lovens første del for forsikringsformidlere og andre)	23
§ 1-5. (alminnelige plikter)	23
§ 1-6. (kommunikasjon)	26
§ 1-7. (opplysninger i alminnelige vilkår og markedsføring)	34
§ 1-8. (beregning av frister)	35

ANNEN DEL. PREKONTRAKTUELLE PLIKTER VED FORSIKRINGSDISTRIBUSJON. ANGRERETT

Kapittel 1A. Innledende bestemmelser	39
§ 1A-1. (virkeområdet for lovens annen del)	39
§ 1A-2. (adgangen til å fravike lovens annen del)	40
§ 1A-3. (forsikringsforetakets og oppdragsgiverens plikter ved forsikringsdistribusjon gjennom andre)	41
Kapittel 1B. Overordnede plikter	43
§ 1B-1. (alminnelige prekontraktuelle plikter)	43
§ 1B-2. (personlig anbefaling om forsikringsbaserte investeringsprodukter) ...	62
§ 1B-3. (avslag på forsikring)	63
§ 1B-4. (forbud mot koblingsalg)	74
Kapittel 1C. Informasjonsplikter	75
§ 1C-1. (informasjonsplikt for avtaleinngåelsen)	75
§ 1C-2. (hvordan informasjonen skal gis)	75
§ 1C-3. (standardisert informasjonsdokument)	76

Innhold

§ 1C-4. (informasjon om forsikringsforetaket)	78
§ 1C-5. (informasjon om distribusjonsforholdet)	78
§ 1C-6. (informasjon om tvisteløsning og klageorgan)	81
§ 1C-7. (informasjon om produktpakker)	81
§ 1C-8. (informasjon om avtaler om skadeforsikring)	82
§ 1C-9. (informasjon om avtaler om personforsikring)	87
§ 1C-10. (informasjon ved avtaler med forbrukere)	90
§ 1C-11. (informasjon og særlige plikter ved tilbud til forbruker i telefonsamtale)	92
Kapittel 1D. Angrerett	94
§ 1D-1. (angrerett)	94
§ 1D-2. (fremgangsmåten ved bruk av angreretten)	95
§ 1D-3. (gjennomføring av angrerett ved fjernsalg)	96
§ 1D-4. (gjennomføring av angrerett ved avtaler inngått utenom foretakets faste forretningslokaler)	97

TREDJE DEL. AVTALER OM SKADEFORSIKRING

Kapittel 2. Innledende bestemmelser	101
§ 2-1. (virkeområde for lovens tredje del)	101
§ 2-2. (definisjoner)	107
§ 2-3. (adgangen til å fravike lovens tredje del)	116
§ 2-4. (anvendelse av lovens tredje del for forsikringsformidlere og andre)	118
§ 2-5. (forskrifter)	118
Kapittel 3. Forsikringsavtalen m m.	120
§ 3-1. (forsikringsbevis)	120
§ 3-1 a. (ansvarstiden)	127
§ 3-2. (automatisk fornyelse)	130
§ 3-3. (informasjon ved fornyelse av forsikring mv.)	131
§ 3-4. (varsel fra forsikringstakeren om at forsikringen ikke skal fornyes)	136
§ 3-5. (varsel fra forsikringsforetaket om at forsikringen ikke skal fornyes)	137
§ 3-6. (forsikringstakerens rett til å avbryte forsikringsforholdet)	145
§ 3-7. (forsikringsforetakets rett til å avbryte forsikringsforholdet i forsikringstiden)	148
§ 3-8. (endring av vilkårene i forsikringstiden)	155
§ 3-9. (oppgjøret når forsikringsforholdet blir avbrutt i forsikringstiden)	156

Kapittel 4. Alminnelige forutsetninger for forsikringsforetakets ansvar etter forsikringsavtalen	158
§ 4-1. (forsikringstakerens plikt til å gi opplysninger om risikoen)	159
§ 4-2. (nedsettelse av forsikringsforetakets ansvar når opplysningsplikten er forsømt)	167
§ 4-3. (forsikringsforetakets rett til å si opp forsikringen når det har fått uriktige opplysninger)	176
§ 4-4. (begrensning av forsikringsforetakets rett til å påberope seg mangelfulle opplysninger)	179
§ 4-5. (ansvarsbegrensning på grunn av forhold som ikke kan opplyses)	181
§ 4-6. (ansvarsbegrensning på grunn av endring av risikoen)	183
§ 4-7. (forbehold om å sette ned erstatningen ved endring av risikoen)	188
§ 4-8. (overtredelse av sikkerhetsforskrifter)	190
§ 4-9. (sikredes fremkalling av forsikringstilfellet)	208
§ 4-10. (sikredes plikt til å avverge og gi melding om forsikringstilfelle)	228
§ 4-11. (handlinger og unnlaterelser fra sikredes slektninger, hjelpere og liknende personer)	237
§ 4-12. (hensynet til sikredes livsforhold)	255
§ 4-13. (handlinger foretatt for å avverge skade på person eller eiendom)	259
§ 4-14. (foretakets plikt til å si fra om at det vil bruke sine rettigheter)	260
 Kapittel 5. Premien	286
§ 5-1. (forfallstid, første premievarsel)	286
§ 5-2. (forsinket premiebetaling, senere premievarsler)	289
§ 5-3. (når betaling skal anses å ha skjedd)	296
 Kapittel 6. Alminnelige regler om forsikringsforetakets ansvar etter forsikringsavtalen	298
§ 6-1. (erstatningsberegningen)	301
§ 6-2. (taksert forsikringsverdi)	303
§ 6-3. (tapet dekkes av flere forsikringer)	305
§ 6-4. (forsikringsforetakets ansvar for redningskostnader)	309
 Kapittel 7. Tredjepersons rett etter forsikringsavtalen	318
§ 7-1. (hvem en forsikring gjelder til fordel for)	319
§ 7-2. (eierskifte)	329
§ 7-3. (medforsikredes vern mot forsikringsforetakets innsigelser)	334
§ 7-4. (medforsikredes stilling for øvrig)	337
§ 7-5. (avtalt medforsikredes stilling)	341

Innhold

§ 7-6. (skadelidtes stilling ved ansvarsforsikring)	342
§ 7-7. (skadelidtes stilling ved tvungen ansvarsforsikring)	348
§ 7-8. (skadelidtes stilling ved ansvarsforsikring i tilknytning til større næringsvirksomhet m v)	349
Kapittel 8. Erstatningsoppgjør, foreldelse mv.	352
§ 8-1. (sikredes opplysningsplikt ved skadeoppgjør)	352
§ 8-2. (fastsetting og utbetaling av erstatning)	376
§ 8-3. (forsikringsforetakets adgang til å motregne i erstatningen)	378
§ 8-4. (renter av erstatningen)	380
§ 8-5. (frist for å gi melding om forsikringstilfellet og for å foreta rettslige skritt)	387
§ 8-6. (foreldelse)	396
Kapittel 9. Særlige regler for kollektive forsikringer	404
§ 9-1. (forholdet til loven for øvrig)	407
§ 9-2. (hva en kollektiv forsikringsavtale skal inneholde)	408
§ 9-3. (informasjon om forsikringen)	413
§ 9-4. (forsikringsbevis)	418
§ 9-5. (når forsikringsforetakets ansvar begynner å løpe)	425
§ 9-6. (forsikringens opphør)	428
§ 9-7. (endring av vilkårene)	435
§ 9-8. (meldinger fra eller til medlemmene av en kollektiv forsikring)	436
FJERDE DEL. AVTALER OM PERSONFORSIKRING	
Kapittel 10. Innledende bestemmelser	445
§ 10-1. (virkeområde for lovens fjerde del)	445
§ 10-2. (definisjoner)	453
§ 10-3. (adgangen til å fravike lovens fjerde del)	455
§ 10-4. (anvendelse av lovens fjerde del for forsikringsformidlere og andre) ...	455
§ 10-5. (forskrifter)	456
Kapittel 11. Forsikringsbevis m m.	457
§ 11-1. (forsikringsbevis)	457
§ 11-2. (informasjon til forsikringstaker)	465
§ 11-3. (personlig anbefaling om forsikringsbaserte investeringsprodukter) ...	468

Kapittel 12. Forsikringsavtalen m m.	469
§ 12-1. (grunnlaget for forsikringsforetakets vurdering)	470
§ 12-2. (ansvarstiden)	474
§ 12-3. (forsikringstakerens rett til å si opp forsikringsforholdet)	477
§ 12-4. (forsikringsforetakets rett til å avbryte forsikringsforholdet i forsikringstiden)	480
§ 12-5. (oppgjøret når forsikringsforholdet blir avbrutt i forsikringstiden)	487
§ 12-6. (varsel om opphør av livsforsikring)	490
§ 12-7. (automatisk fornyelse av ulykkes- og sykeforsikring og endring av vilkårene)	491
§ 12-8. (varsel fra forsikringstakeren om at forsikringen ikke skal fornyes)	494
§ 12-9. (varsel fra forsikringsforetaket om at forsikringen ikke skal fornyes) ..	495
§ 12-10. (retten til å fortsette en livsforsikring når gjenkjøpsverdien blir utbetalt)	499
§ 12-11. (midlertidig dekning ved livsforsikring)	501
Kapittel 13. Alminnelige forutsetninger for forsikringsforetakets ansvar etter forsikringsavtalen	506
§ 13-1. (forsikringsforetakets informasjonsplikt)	508
§ 13-1 a. (forsikringstakerens og den forsikredes plikt til å gi opplysninger om risikoen)	511
§ 13-1 b. (tidsgrense for helseopplysninger)	515
§ 13-1 c. (opplysninger som ikke kan brukes)	516
§ 13-2. (nedsettelse av forsikringsforetakets ansvar når opplysningsplikten er forsømt)	522
§ 13-3. (forsikringsforetakets rett til å si opp forsikringen og endring av avtalen når opplysningsplikten er forsømt)	536
§ 13-4. (begrensning av forsikringsforetakets rett til å påberope seg mangelfulle opplysninger)	539
§ 13-5. (ansvarsbegrensning på grunn av den forsikredes helsetilstand)	545
§ 13-6. (ansvarsbegrensning på grunn av farlig virksomhet o l)	562
§ 13-7. (forbehold om tilpasning av premien til den forsikredes livsforhold) ..	565
§ 13-8. (forsettlig fremkalling av forsikringstilfellet)	567
§ 13-9. (uaktsom fremkalling av forsikringstilfellet)	572
§ 13-10. (handlinger foretatt for å avverge skade på person eller eiendom)	582
§ 13-11. (melding om forsikringstilfellet)	583
§ 13-12. (tiltak for å begrense skade)	585
§ 13-13. (forsikringsforetakets plikt til å si fra om at det vil bruke sine rettigheter)	587

Kapittel 14. Premien	610
§ 14-1. (forfallstid, første premievarsel)	610
§ 14-2. (forsinket premiebetaling, senere premievarsler)	613
§ 14-3. (gjenopptakelse av livsforsikring uten nye helseopplysninger)	622
§ 14-4. (særskilt premievarsel ved livsforsikring)	623
§ 14-5. (når betaling skal anses å ha skjedd)	625
Kapittel 15. Disposisjoner over forsikringen og retten til forsikringsforetakets ytelser	627
§ 15-1. (retten til forsikringsforetakets ytelser når forsikringstakeren ikke har disponert over forsikringen)	628
§ 15-2. (oppnevning av begunstiget)	634
§ 15-3. (fremgangsmåter ved oppnevning av begunstiget)	637
§ 15-4. (tolkingsregler)	639
§ 15-5. (retten etter forsikringsavtalen når det er oppnevnt en begunstiget) ...	641
§ 15-6. (omgjøring av begunstiging etter krav fra forsørgede)	643
§ 15-7. (overdragelse av forsikringen)	648
§ 15-8. (pantsettelse av forsikringen)	649
§ 15-9. (bortfall av retten til å kreve forsikringssum)	652
§ 15-10. (livrenteforsikring)	654
Kapittel 16. Forholdet til kreditorne	656
§ 16-1. (almennelige regler om kreditorvern)	656
§ 16-2. (omstøtelse av premiebetaling ved konkurs o l)	659
Kapittel 17. Registrering av livsforsikring	664
§ 17-1. (livsforsikringsregistret)	665
§ 17-2. (utskrift)	668
§ 17-3. (kollisjon mellom rettserverv i forsikringen)	671
§ 17-4. (godtroende rettighetshavers stilling overfor foretaket)	672
§ 17-5. (utbetaling av forsikringssummen til den som fremtrer som berettiget)	674
§ 17-6. (avskjæring av innsigelser fra hjemmelsperson)	676
§ 17-7. (hva som menes med forsikringstaker)	678
§ 17-8. (forskrifter)	678
Kapittel 18. Erstatningsoppgjør, foreldelse mv.	679
§ 18-1. (opplysningsplikten ved erstatningsoppgjøret)	680
§ 18-2. (utbetaling av erstatning eller forsikringssum)	697

§ 18-3. (forsikringsforetakets adgang til å motregne i erstatnings- eller forsikringsbeløpet)	700
§ 18-4. (renter av erstatning eller forsikringssum)	701
§ 18-5. (frist i ulykkes- og sykeforsikring for å gi melding om forsikringstilfellet og for å foreta rettslige skritt)	708
§ 18-6. (foreldelse)	717

Kapittel 19. Særlige regler for kollektive forsikringer

§ 19-1. (forholdet til loven for øvrig)	728
§ 19-2. (hva en kollektiv forsikringsavtale skal inneholde)	729
§ 19-3. (informasjon om forsikringen)	735
§ 19-4. (forsikringsbevis)	743
§ 19-5. (når forsikringsforetakets ansvar begynner å løpe)	755
§ 19-6. (forsikringens opphør)	758
§ 19-7. (medlemmets rett til å fortsette en livsforsikring individuelt)	767
§ 19-8. (endring av vilkårene)	785
§ 19-9. (meldinger fra eller til medlemmene)	789
§ 19-10. (tegning av livsforsikring uten opplysninger om risikoen)	798
§ 19-11. (retten til forsikringssum som forfaller ved et medlems død)	828
§ 19-12. (oppnevning av begunstiget)	832
§ 19-13. (overdragelse og pantsettelse)	833
§ 19-14. (omstøtelse av premiebetaling)	834
§ 19-15. (registrering av forsikringen)	835

FEMTE DEL. ERSTATNING FOR PLIKTBRUDD, KLAGEBEHANDLING, TILSYN OG SANKSJONER MV.

Kapittel 20. Innledende bestemmelser

§ 20-1. (adgangen til å fravike lovens femte del)	839
§ 20-2. (anvendelse av lovens femte del for forsikringsformidlere og andre)	840

Kapittel 21. Bevisbyrde og erstatning for pliktbrudd

§ 21-1. (bevisbyrde)	841
§ 21-2. (erstatning for brudd på alminnelige plikter)	843
§ 21-3. (forsikringsforetakets og oppdragsgiverens ansvar for forsikringsformidlerens pliktbrudd)	853
§ 21-4. (ansvarsfrihet)	854

Innhold

Kapittel 22. Klagebehandling og tilsyn	857
§ 22-1. (klagebehandling)	857
§ 22-2. (klageorgan)	859
§ 22-3. (tilsyn)	862
Kapittel 23. Sanksjoner	864
§ 23-1. (overtredelsesgebyr)	864
Vedlegg	865
Litteratur	876
Domsregister	879
Stikkord	902